

Парнета О. Й.

*к.і.н., доцент, викладач вищої категорії
ВСП ФКЕПІТ Західноукраїнського
національного університету*

НЕСУДОВІ ФОРМИ ВИРІШЕННЯ СІМЕЙНИХ СПОРІВ

Як відомо, національне законодавство розрізняє судові та несудові форми вирішення будь-яких спорів, у тому числі – сімейних. З урахуванням динаміки розвитку інститутів юриспруденції, популярності вирішення судових спорів набули – медіація та укладення договорів з приводу предмету конфлікту.

Медіація - це самостійний, неформалізований, добровільний позасудовий спосіб врегулювання спору шляхом переговорів за участю одного чи декількох медіаторів з метою досягнення сторонами взаємоприйняттого рішення про врегулювання конфлікту [3, с. 329]. Особливо доцільним є її застосування у сімейних спорах, оскільки медіаційна процедура дозволяє врахувати високу емоційність сімейних непорозумінь, враховує людський фактор в конфлікті та приділяє багато уваги взаєминам. Окрім того медіація працює і з тими категоріями справ, які не можуть бути предметом спору в суді, мова про конфлікти поколінь, міжособистісні непорозуміння в колі сім'ї, деякі категорії спадкових справ, тощо. На відміну від судового вирішення конфлікту, який базується на прямому правозастосуванні, медіація здійснюється з використанням права на основі справедливості та з урахуванням інтересів сторін. Залучення посередника дає можливість усунути психологічний бар'єр, що існує при прямому спілкуванні «ворогуючих» сторін.

Процедура медіації, як правило, не регламентується нормативно-правовими актами, але, незважаючи на це, вона є цілісною, структурованою та, водночас, гнучкою. Стадійний характер процедури медіації дає можливість її сторонам, з допомогою медіатора, опрацювати усі розбіжності, які лежать в основі конфлікту та знайти оптимальні варіанти його вирішення [3, с. 228].

В умовах сьогодення українці дедалі частіше звертаються до договірної регулювання аліментних відносин у сім'ї з метою цивілізованого вирішення питань утримання дружини/чоловіка, дітей та уникнення судових спорів у цій сфері. Договір про надання утримання подружжя – це сімейно-правовий договір, за яким одна сторона зобов'язується надавати утримання іншій стороні у розмірі, в спосіб і строки, встановлені у такому договорі [4]. Право на укладення аліментного договору, відповідно до ст. 78 СК України, передбачене тільки для подружжя. Для колишнього подружжя, а також жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою, безпосередньо передбачена можливість укладення договору про припинення права на утримання взамін набуття права власності на жилий будинок, квартиру чи інше нерухоме майно або одержання одноразової грошової виплати (ст. 89, ч. 3 ст. 91 СК України)[1]. Подружжя

(колишнє подружжя) має право укласти договір про надання утримання одному з них, у якому визначити умови, розмір та строки виплати аліментів. Такий договір укладається у письмовій формі і нотаріально посвідчується. У разі невиконання одним із подружжя свого обов'язку за договором про надання утримання аліменти можуть стягуватися на підставі виконавчого напису нотаріуса. Договір подружжя про сплату аліментів може бути укладено як за наявності передбачених у законі умов (у випадку непрацездатності чоловіка/дружини, в тому числі і після розлучення, у період вагітності дружини та до досягнення новонародженою дитиною трирічного віку, перебування на утриманні чоловіка-батька дитини до досягнення нею трирічного віку, перебування на утриманні чоловіка/дружини дитини-інваліда), так і в інших випадках, не передбачених у чинному сімейному законодавстві.

Між колишніми чоловіком і дружиною може бути укладений договір про надання утримання колишньому з подружжя щодо надання фінансової підтримки одному з подружжя, який цього потребує після розлучення. Укладення такого договору можливе між особами, які перебували у зареєстрованому шлюбі і такий шлюб було розірвано у порядку, визначеному чинним законодавством України. Цей договір є добровільним волевиявленням колишнього чоловіка/дружини з надання утримання іншому з подружжя після розлучення. Такий договір може бути укладено на будь-який строк на розсуд колишніх чоловіка/дружини і може діяти до настання певної дати чи події. Порядок утримання одного із подружжя після розлучення може бути також визначено у шлюбному договорі.

Шлюбний договір – це угода між особами які подали заяву про реєстрацію шлюбу, а також подружжям. Шлюбний договір передбачає визначення майнових прав подружжя в разі розірвання шлюбу. Він не може регулювати особисті (немайнові) відносини подружжя, а також відносини між ними і дітьми. У шлюбному договорі передбачаються майнові права та обов'язки подружжя, зокрема питання, пов'язані з правом власності на рухоме та нерухоме майно, яке придбано до шлюбу, так і під час шлюбу, на майно, отримане в дар чи успадковане одним із подружжя, питання, що пов'язані із утриманням подружжя, а також майнові права та обов'язки подружжя як батьків та інші [2].

Законодавством України передбачено можливість укладення договору про визначення розміру аліментів та порядку їх виплати, які виплачуватимуться тим з батьків, хто проживатиме окремо від дитини після розлучення. Договір укладається чоловіком та жінкою, які перебувають у процесі розлучення або є розлученими, щодо їх спільної дитини, яка не досягла 18-річного віку. Договір укладається у письмовій формі і нотаріально посвідчується. Дія цього договору автоматично припиняється у випадку досягнення дитиною 18 років або у випадку передачі у власність дитини певного нерухомого майна або цінної рухомої речі тим з батьків, хто проживає окремо від дитини після розлучення. Правова сила договору між батьками про аліменти на дитину полягає у можливості його примусового виконання. Той, з ким проживає дитина, у разі

невиконання умов договору має право звернутися до нотаріуса. На підставі виконавчого напису нотаріуса аліменти будуть стягуватися державною виконавчою службою у розмірі, визначеному в договорі [2].

Таким чином, медіація та договірні конструкції є запорукою цивілізованого вирішення питань таких, як: утримання дружини/чоловіка, дітей та уникнення судових спорів у цій сфері; способом збереження здорових відносин між подружжям, членами сім'ї, батьками і дітьми, тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сімейний кодекс України: Закон України від 10 січня 2002 р. № 2947-III [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
2. Анохіна В. Договори за сімейним кодексом. [Електронний ресурс]. URL: <http://yaradnik.com.ua>
3. Медіація у професійній діяльності юриста: підручник /авт.кол.: Т.Білик, Р.Гаврилюк, І.Городиський [та ін.]; за ред. Н.Крестовської, Л.Романадзе. – Одеса: Екологія, 2019. 456 с.
4. Михальнюк О. Договір подружжя про надання утримання. [Електронний ресурс]. URL: http://nbiv.ua.>j-pdf>unukr_2015_2_5__ (дата звернення 14.04.2021)

УДК 347

Пленюк М. Д.

д.ю.н., професор, в.о. ученого секретаря

Київського регіонального центру

Національної академії правових наук України

ДО ПИТАННЯ ПРО ФОРМИ ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ-СИРІТ І ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ В УКРАЇНІ

Серед усіх найважливіших проблем, які сьогодні обговорюються юридичною спільнотою, важливе місце займає й питання щодо форм влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, та насамперед подальше удосконалення законодавства України в цій сфері. Розвиток цього напрямку перебуває під пильною увагою не лише науковців, а й усіх громадян держави без винятку. Це пов'язано насамперед з відсутністю єдності у підходах щодо форм влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, а також вироблення єдиного механізму захисту порушених прав та інтересів дітей, які потрапляють в сім'ю.

Сучасне прагнення української держави стати повноправним членом світового співтовариства зумовлює спрямування усіх зусиль державних органів